

نور ك پوروى

[اون آلتىنجى سنه]

نور ك اومياقلىرى مركز ھېيئىتى طرفىدىن نەشر اولتۇر .

جلد ۵

ھزيران ۱۹۲۷

نومرو ۳۰

شیخ غالب

احمد حکمت ، اسکی ادبیاتمیزک بهض بویوک شخصیتلرله بالخاصه مشغول اولش، اولتره حائد ادبی و تاریخی تدقیقلرده بولونمیشدر . آشاغی به درج ابتدیکمز بارجه ، مرحومک « حسن و عشق » مبدعی « شیخ غالب » حقیقده ۶ تموز ۱۳۲۸ ده انتشار ایدهن ۱۲۸ نورولو کونده لک « حق » غزته سنک ادبی علاوه سنده مندرج پک کوزهل برندیقیدر . اولسخه بی و اومقاله بی بولمق بو کون عادتاً امکانش اولدنی جهته ، مرحومک قیمتی تدقیقی نیباندن قورقارمق ایچون عیناً صحیفه لرمنه نقل ایدیوروز .

نه زمان شیخ غالب نامی آکسم، یشیل بر اینجه صاریق ابله مزین بر مقدار آرقابه متایل موزون سکسی ، اوجوق بگزی ، بیاض چهره سی ، سیاه اوزون جبه سیله بک اوغلنک اوزمانکی دار جاده سنده کندیسنه توجه ایدن حرمشکار نظرلر آراسندن صالینه صالینه کچرک ،

سن بو بازیجه به آلدانه قماشاسنه باق

مأنی محنوی ایری کبریکلری ایچندن بارلاق بر چراغ صاجان قوبو یشیل کوزلو ، اینجه قاشلی ، قره دیکیمی صاقالی مبارک و سوبیلی برشیخ عارف مولوینک درکاهه طوغری ایلرله دیکنی تخیل ایدر، وماننده مطلقاً قیصا بویلو ، کوسه صاقالی اسرار دده نلک، بر آز دها کریدن، مرشد دل آکاهنی بوینی بوکوک :

سایه سنده باشه شمس هدایت طوغدی

حضرت غالبه بر بنده مغلوب اولهلی

بیتمی تنظیم ایده رکن تعقیب ایلهدیکنی کورورم .

درگاهك قبوسنك اوگنده تیرمین سیاه صوفدن جیه‌سنك اتكلی قیوریلهرق
سرویانه ایکی طرفه تمایل ایده ایده ، آغیر آغیر یوروپوشیله کندیسنك :

طاملا یور رنك تبسم لب شیریندن
طور مایلله تکیه‌نك اولوسندن کچرکن ، شیخلرینی بکله‌ین درویشلرک تعظیمدن
داها قوی ، محبتدن داها معنوی بر اشتیاق ، بر عشق ایله ، بر تهالکله اطرافنده
ایگیلرکلینی خاطرلارم .

نه وقت ایله حسن وعشقی آله‌م ، کندیسنك :

کور نه‌لر سویلر ایدم اولسه مساغ الفاظ

تجلیینه باقارق ، اوچوق دفعه قالب الفاظه صیغیریله‌مایان بویوک فکرلری ، اینجه
خیاللری ، رنك ونورلری ، آهنگ و رایحه‌لری ، سکون و ولوله‌لری ، بوکسکلرکلی ،
درینلرکلی دوشونور ، و بونلری استیعاب ایدن او بویوک فاصیه‌نك ، او محشری
دماغك ، او قیامت آفرین مخیله‌نك ، او مهبط الهام کوزلرک عظمت بحرانی
طویار کبی اولنجه ، او حجره‌هنك پنجره‌سندن بر آقشام اوستی کونش اباطارکن
بوقاز اینجک بشیل طاغیرینك اوستندن کورونن بوکسک کوکلرینه باقهرق :

بر شعله‌سی وارکه شمع جاتک

فانوسنه صیغماز آسمانك

بوسینه برق آشیانك

سینادخی کورمه مش نشانك

فرد داهیانه‌سنك ، ویا :

ای دل‌ای دل‌نهبه بورنبه‌ده پرغم سین سن !

کرچه ویرانه ایسه‌ک گنج مطمئین سن !

سجده فرمای ملک ذات مکرم سین سن

روحین نفقه جبریل ایله توأم سین سن

خوشجه باقی ذاتکه کیم زبده عالم سین سن

مردم دیده اکوان اولان آدم‌سین سن !

تجلیه تصوفکارینك بوتون لذت شعرینی طاتار ، دوشونور ، بوتون قوت

معنایی آکلار ، مغرور اولورم .

جناب غالب بو قوه خیالیه سیله ، عمری وفا ایتمش اوله ایدی ، بزه داهانه بویوک نه قیمتی بدیمه لر براقبردی . آه من الموت !

بن صانییورم که حضرت جلال الدین رومینک او کتاب روحانیسی بوکون یازیلامش اوله ایدی ، شیخ مرحومک حیب خدایه ، خالقنه قارشى بر رقابت [۱] درجه سنه واران عشق مفتونانه سیله :

سنگ مدحکده شرکت ایله سهم مولاه معذورم
بو بایده جرم و عصبانه باقیدماز یا رسول الله

نعت ، و

چون اول ماخلفدر اول نور
ثانی خدا دیسه مده معذور
بردر دبدی آشنای و حدت
موج احدیت احمدیت

بیترنده جبر پینان روح مشتاقک جذبۀ عشقیله ، او پیراعظم و اکملک فیضی کوستره بیله جک بر شعله ایله قلبلری تنویر ایده بیله جکدی .

غالبک معجزه درجه سنه واران اولولغنی آکلامق ایچون یکریمی دورت یاشنده دبواتی ، و ایکی سنه سوکرا داهای صباح نوجوانیده [۲] حسن وعشقی ا کمال ایله دیکنی بیلملی ، و آندن سوکرا شو صندوقه ایچنده قارا طوبراقلره قلب اولان روحک نه پارلاق بر نورالهی اولدینغی تصور ایتملیدر . حضرت بو بورو بورکه :

قیلیدی بنی طفل مصرع آسا
طوغدم طوغه لی سخنه بریا
بن طفل ایدم ایلزدم الفت
بولشدی سوزم تمام شهرت
بی منت و اوستاد تعلم
سرنامه طیم ابتدی تنظیم
الله الله زمی عنایت
نا بالغه حکمت بلاغت

بن مست صبح نکته دانی
وقت ایه صباح نوجوانی

غالب حکایه سبیله دیوانی ، بو ایکی - آیدنه محترمی ، طریقه انتساب ایله ممدن
برجوق سنه اول ، قبل الاقرار انعام ایتیش ایدی .

قونیه ده « درگاه مولاناده » وبعده یکی قیو مولویخانه سنده شیخ نطقی سید علی
دده به اقرار ووروب جله سنی انعام ایله دیککی صیراده بالطبع شعر سویله مه دیککی کبی ،
مقام مشیخته کچد کدن سوکرا هخی آنجاق بعض التفات شهر یاری به و همشیره
پادشاهی بکخان سلطانه تشکراً بر قاج قصیده ایله تارینخلر ویک محدود فارسی و تصوفی
غزللر تنظیم ایله مشدر . الی الابد نامنی ملتک حافظه سنه نقش ایدمه جک اثرلرینک
همان تمامی یکر می آلتی یاشنده بر آتش شباب ایکن ا کمال ایله مش و :

معنی و الفاظ ملکیده رعیتدر بکا

دیه جک مرتبه عصرینک سلطان شعراسی اولمشدر .

کنج لکنده تنظیم ایتدیککی غزللرینک او قدر شایان تقدیر اولمديغه :

بر کونه عبث داعیه به دوشدی که ناگاه
اشعارینی ترتیب ایدمه یاران آراسنده
آمانینه فکر ایله دی کیم بویله غزللر
مقبول اوله ماز فادره منجان آراسنده
کیم هر بریسی ساده و ناخنجه و پرشور
سویله نمش ابدی موسم ریعان آراسنده

اعترافی شاهددر . حسن و عشقی ایچون ایسه بویله بر تواضعه هیچ لزوم کور میورد .
شوراسی ده غریبدر که غزللری میاننده اسعد مخلصنی حاوی اولانلر ، غالب امضالیر
جوق دفعه مر جحددر .

بیلیم نیچون ، اسلاف شعر ایچنده سیماجه اک وجیهی ، مشوارجه اک منتظمی
بکا باقی ایله غالب مرحوم کلیر . فضولی : او عاشق پریشان ، اومشتکی پزمرده
او فلاکت ایجاد فضولی ، مطلقا جبه و دستار پراکنده و تارمار بر بیچاره ابدی .
تقی بی ایسه جهره و قورنده صبا حندن زیاده بر دهشت وحشیه حکمفرما ، قوجامان
جنه لی ، سنه لرله دوام ایدن بر جهاددن عودت ایله این یکبچری آغاسی کبی یانیق
باقیر رنگنده ، ایری سسلی ، قالین باقیشلی بر عثمانلی به بکزه تیرم .

ندیمه کلنجه ، قانیور اولدینی بک جو قلدن ایشیدم .
حسن و عشق شاعری ، معاصری اولان فطنت ، کانی ، اسرار دده ، خواجه
نشأت ، سنبل زاده وهی ، سروری ، خوبه نامه صاحبی قاضی بک ، مترجم عاصم ،
واصف اندرونی ، عزت منلا کبی شاعرلرک و ادیبلرک جمله سندن زیاده زمانک
مظهر شایاش و اقبالی و مالذات شیخی تلطیفاً درکاهی تشریف بو بورده حق مرنبه
پادشاه زمانک نائل تقدیر و التفاتی و همشیره سی بیکخان سلطانک دلیر غنایی ،
مرغوبی اولمشیدی . حق او صیرالرده شیخ الاسلامنی بیله سویله نمکه باشلامشیدی .
کندیسی یالکیز برشیخ محترم دکل ، یالکیز بر شاعر رقیق دکل ، بلکه پای نختک
اک ظریف ، اک کبار واک کزیده بر وجودی ایدی . درویشکی زماندن بری
نزاھتنه اعتنا ایله دیکی قدر لپاسنک ظرافتنه ده اهتمام ایدردی . برجه کونی مقابله
انساننده جهره جاذبه و قدموزون شاعرانه سنه باقیشه حق صورتده غایت معنا و مکلف
کینمش اولدینی حالده سماعخانه یه جیق دینی صراده ، کندیسنک ماسوایه فضله اهمیت
و یرم رک آلایشه قابله مهنی و بویله زینتله مألوف اولانلرک باشلرینی فدا ایتمه لری لایق
اولاجقنی محتوی یاننده بر تهید نامه بولدی . او صیراده سلطان سلیم حقنده دخی
بعض جهلا طرفدن ار جوفه لر نشر اولمغه باشلا دیخن ، شاعر عارف ، شیمدی به قدر
کندیسنه طایپیرجه سنه حرمت و محبت کوسترن درویشلر آراسنده بویله غلیظ
روحک بولونوشنه و بویله بر کستاخلفک صدورینه بک تأسف ایدی . بوقعه نیک
تأثیریه او کوندن سوکرا هرشیدن الی جکدی ؛ بر قاج سنه ایچنده ورمدن وفاته
قدر اختیار انزوا و خلوت ایدی .

سلطان سلیم مرحومده بویله بر قابالغه قربان اولماش می ایدی ؟ بو ایکی رقیق
روحک عواقب حالی ، اوقاباقی مصطفی دوربنک زیده غلظتیدر .
غالب هم عارف و هم ظریف برشیخ اهل دل ایدی . مصاحبته نائل اولانلری محبوب
ایتمه مهنی ممکن دکلدی . سروری کبی بهض شعرانک کستاخلفی کنج باشنده کی اقباله حسد لرندن
ایلری گلشدی . بیکخان سلطان - او بیکخان سلطان که سراینده کی جواری به تعلیم موسیقی ایچون
مساعده پادشاهی ایله دعوت ایله دیکی « سرهنک شهر یاری » سعدالله آغانک بعضی مبالا تسرنی

مسموعی اولنجه قارده شندن در حال آغانک باشی طلب ایتمشدی - شیخ مرحومه
حرمت وتوجهندن «باموق شیخم» خطاب صمیمی قیمتدار یله غالبی احیا ایدنجه، شاعر
الهام اشنایی، کاه :

بر سخته دل ویرانی مسمور ابتد
شفق شفقی بو کوکلی بر نور ابتد

بیتله ترنم وکاه :

صد بار التفات ایله اشک سروردن
ابتدی دوجشم غالب بی قابی سلسیل

نظمیله تشکره ،

عنایتلر که کوردم غائبانه خلق پا کندن
دکل کنجیده اصلا کفه میزان نپسانه

اعترافیه عرض منته مجبور قبلاردی .

غالبک ایلک دفتر اشعارینی بکخان سلطان تجلید و تذهیب ایله مدح سلیم خانی
وسلطان بکخان محتوی اوفاق بر قصیده سی ایچون بر کیسه دروننده اون بیک
آلتون احسان ایلدیکی سرویدر. غالب مرحوم ایسه بوا حسنلر ، بوغائبانه التفاتلردن
ضولایی سلطانی طالبشاه قارشی دائما کوکلنده بر نیجیل آتشین صاقلاردی .

احتمال که بوقدر تشویقلر مقابلنده غالب دده حجره صمیمیتنه چکلدیکی زمان :

آه کیم دوشدی کوکل بر شه عالی جاهه
رهنا هر کری بیک الم جانگاهه
سویله فلز بونه همراهه نه ده همراهه
فرستم بوق که دییم سوز دلم اول ماهه

درد حسرتله نه لر جکدیکمی بن بیلبرم
یاره مه شیمدی نه زهرا کدیکمی بن بیلبرم

زمزمه آتشینیه حسیات حریمنی کیزلیجه ترتیل ایلر کن، بینه راز یأسنی اظهاره
موفق اوله مایه جفنی آ کلابه رق، او صیراده تنظیم ابله دیکی :

تقریر محبت نوشتم ونکستم
نا گفته بدانی ونوشته بنحوانی

بیت فارسیسی، بلکه بر آه صاف ابله، اوراق بریشانی آراسنه قید و تودیع
ایله مش اولمالیدر.

آشاغیده دخی تذکار قلنه جنی وجهله غالب دده ده نك صفت میزه می داعیه قنوقدر.
دیواننده عربی و فارسی نشیده لر کور و لمسکه برابر ساده تورکجه اسلوب ایله یازیلش:

دوکدی اوموزدن پوشی صاجانی
آجدی کوکلر دل بایراغی
ایچوب ایچوب کندی الندن آنک
دوره مایوب اویمشم آیاهنی
چوق سورونوب کوزله مشم اوزله بوب
آیاغنیک اینی طوبیراغی
وبرمه دی بر کیمسه به غالب یکید
قنده چویردبسه سوز ابرماغی

بتلرینی حاوی غزلنک بر آاز بریسنده علی شیرنواپی وحسین باقر ا دیلر نده کی -
جفتایچه :

قانلیغ یاشیله کوز دور می تلوغ مینا ایماس
تاشلامه نوفر اققه نور دیده دور صبا ایماس
تسلیت بیر مامینک صاریفه کیلماز احتدا
هپ اوکتلار اورتادی باغیریمینک سودا ایماس
برقویاش سوداسی اینکاندور قرا کونلیغمی
تاشکلا توشکندر منکا کیمجه لار رؤیا ایماس

غزلی احاطه معلوماتنک برهانیدر.

شوراسی ذکره شایاندر که عصرینک سلطان شمراسی اولدینی کبی شاهر
سلاطین شرفی ده حائر اولان غالب دده کرک سلطان سلیم مرحومدن، کرک مهر
شاه والده سلطانندن، همشیره شهریار ی بکخان وخدیجه سلطانلردن یعنی اوزمانده
عثمانلی خانداننک کافه سندن کوردیکی تشویق و رغبت کندیسینی نه «ققی» کبی بر
قصیده پرداز ونه «فضولی» کبی بر غزل سرا ایدمه مش ایکن قصائد امتاتنی تقی
موسمندن چوق اول :

شاعرم اما خوش آمدن بریدر مشربم
بن مطیع طبعك سلطان استغناسته

و یا :

سوز دلی برف تجلیه دکیشم
بن شمعى مهتاب شب آرایه دکیشم

حسب حال لریدن آکلاشیلدینی اوزره بلا تشویق ، بلا منفعت ، بر سوق ضییی ،
بر داعیه تفوق ایله تنظیمه باشلادینی و آلتی آیده اتمام ایله دیک «حسن و عشق»
کوکلنده کیزی کیزی یانان آتش فیضی بردن شعله ریز ایله مکه سبب اولمشدر .
حقیقه غالبک دیواننده غزللر بر طرف ایدیلیرسه بالنسبه جالب نظر اولنلر
ترجیح بندلریله مسدسری و بعضی شرقیلر بدر .

خاییده ادابه سورمه کیم آل
بر کره دها دیشلر اول

چون شیوه نازه قائلز بز
بر نازه ادایه نائلز بز

طرز سلفه تقدم ایتدم
بر باشقا لسان تکلم ایتدم

مردا که دینور که آچه نوره *

کنجینه ده رسم نو کوزتدم
بن آچدم اوکنجی بن نوکتدم

اعترافلرینک صاحبی کهنه پرور لکدن تمحاشی ، اختراعات رقیقه خیالیه ،
اصالت حسیه ، توصیفاتده موفقیت نقاط نظرندن شعرای سالفه نك جمله سنه ترجیح
اولونور . بو ترجیحه ده یالکز حسن و عشقی برهان اوله رق کوستریله بیلیر . اوت ،
غالب جهانه حسن و عشقی ایچون کلشدر . ارباب فنون کی شعرانک ده براختصاصی ،
بر استعداد خلقیسی واردر . ذاتاً مشاهیرک جمله سی بویله دکلیدر ؟ نقطه استنادینی
بولونجهیه ، استعداد جلیلیسی کشف ایدنجهیه قدر ، اکثر فضلانک مبارزه اولین
صرفانی بر بحران تردد ایچنده کچر . موفقیت ایسه بویوک روحلرده نهانی بر ادعای

نورک بوردی - ۳۰ - ۳

تفوق ایله باشلار . ارباب استعداد محیطارینی بکنمه به بکنمه به ، بکنمه جک برار
میدانه کتیرر . مرحوم بونکنه روحیه بی :

هم سوبله به مده هم بکنم

مصرع تواضعکاریسیله افهام ایدر .

یکرمی آلتی ماننده انعام ابتدیی حسن و عشق « خیرآباد » . رغماً تنظیم
ایتمشدر . حکایه سنک سبب تألیفی بیان ایدر کن ، « خیرآباد » ک :

تنظیرینک اولماز احتمال

ادمانه قارش برغلیان عرفان و برتهور شباب ایله :

اول رطل بکا کران کوروندی

بر موقع امتحان کوروندی

دیدکدن سوکرا :

نابی اکا کیم کوچ ایله ابرمش

الله سکا کنجلیککده ویرمش

کبی حقی بر تفضل کوستریور . او زمانه قدر خیرآبادی « لانظیره » برار
ادبی عد ایدنر ، غالبک ، بو « طفل مدحش » استعدادک اولاجرآنه ، بعده
اقتدارینه نصل حیرت ایندکلی قولای آکلاشیلیر .

حضرت شیخه کوره برشاعر ایچون رتبه اعجاز خیالدر [۱] . غالبده حسن
زیاده خیال وارددر . فقط بر خیال که دائماً بارلاق ایسه ده اینجه در ، هر زمان
درین ایسه ده ناز کدر ، بعضاً معقد ایسه ده دوشوندوریمجیدر . خیالده اغراق اک
درین بر عزیمتیدر . نابی ده بولدینی نقیصه لردن بری ده ، خیرآباد صاحبک :

اغراقده سرخ پست پرواز

اولدیمیدر . غالبک های همی دائماً عرش اعلا ده آشیان سازدر . بعضاً او قدر
بوکسکلردن اوجارکه ، هیولای مألنه نظر ادراک ایریشه من . شمرده کندی بی کبی
بر توراه آجانک :

اولایه سوزی بدیی تام

[۱] شاعرک غالب تخیل رتبه اعجازیدر .

جلوه‌سنی بر وضوح تام ایله اظهار ایدر. خیالده اغراق و حتی تمقیدی مباح کوره‌دک :

افواهه سوزم اوله‌یدی دمساز

لازمی ایدی فلکده پرواز

تجالدینی ابراز ایدرکه، کندیسنک برادر پیروی عبدالحق حامد ایله نه درجه قرب ایتدیکی آکلاشیلیر .

اول شاعر کیاب بنم کیم غالب

مضمونلری آکلاماق عیب اولماز

یکتا کهر غیب هویتدر هپ

غواص خرد بهره ورغیب اولماز

غالب دده مرحوم اول امرده تضاد و اغراق ، رنگ و آهنگ و خیال محال شاعریدر. بلبلدن زیاده کلک مفتونیدر. عشقندن فضله حسنه مائلدر [۱]. حساس اولمقدن زیاده خیالیدر . حشن و عشقنده اک جوق قولاندینی «کلجامه» ، کل شعله ، کلفسون ، کلچکان ، کلمیخ ، کلچمن ، کلبوسه ، کلغرق ، شمسبه کل ، ترکیلربله حسن و عشقک حضورنده روح مطالع بر دیار خیالده باران کلک فیضیه آجیلیر ، اوجار ، ماوی کوکله طوغری طالار . غالب کندیسنه مخصوص بر لهجه ایله جدا بر باشقه لسان ، بر لسان خیال تکلم ایتشدیر . بو شاعر عالی خیال ، مثلاً بر کوزله آفتاب نوش ایتدیرر ، کل شعله لر کیدیرر ، رایجه لر تکلم ایتدیرر ، آه لرله سرمه لر چکرو بر آتش کفته رنگین بستره لر ، خونین ترغیر

ایله نهایت بولور . لزوم کورور ، بر جذبه نشه ایله ده کلغنه لر دن اک قنادلی بلبلر یاراتیر ، ییلدیریمی کولدورر ، برق دماغی معطر ایدرکن چرخ فلکی آقسیرتیر . شو « وصف عشق » ایچنده کی شعله دهانک ادراکی یاقان فوراتی ، اوفیض الهینک تعظیلر امر ایدن تجلیسنی تجیل ایده لم وتشیه واستعاره لرک و استعاره لرک دریندکلری ایچنده کمره اوله لم :

[۱] سینه‌مده نه عشق وار ، نه تابش

ابنای زمانه بر نمایش

وصف عشقندن :

عزرائيل غمزه آفت جان
 فتنه اكا جشمى باغل قربان
 خط رنى دود نار غمرو
 لعل لبي كوثرى آلود
 زبر كلهنده تار پرچم
 ماه ايجره نوشته اسم اعظم
 الله قليبج آفتاب خونبار
 ايلر شهداي غرق انوار
 ايلر نكهي ايدرسه بيداد
 عيساي مروس مرکه داماد
 نورسيه اولسه ياره ياره
 ايجم بن او زلفه استماره
 ذي روح اوله بدى غنچه تور
 نوش لبته اولوردى زنبور

بعضاً تضاد لفظی و معنویله ايله اوينارکن کوز اوکنه مافوق الحیال، معنوی،
 قدسی لوحه لر ابراز ایدر؟ و بو صیراده شاعر عیجازک فکر و قلبی بر هرج
 و مرج سکون و طنطنه ایقاع ایده رک:

محبت رازینی بر برینه خاموش سویله رلر
 کلام صمتی دریالر کبی پر جوش سویله رلر

اوصاف حسن و یا توصیف عشق اوقونورکن، انسان او بوکسکرده باشی
 دونه مک، اوسویملی و حشیلکله قارشى پیدای انسیت ایلک ایچون برمدت جالبشیر،
 جالبشیر: «بونلری شاعر اعظم ناصل بولمش؟ بو مرتبه به غالب دده ناصل ایرمش؟»
 دییه دوشونیر دوشونیر، و کوزلری طاله طاله و قلبی جارینه جارینه بودماغی بوران
 کوزللسکرله ادراکی تحمل ایده مز اولور و کتابی بر مدتحک التدن یانه براقنه
 مجبور اولور. غالبک تجلیزار کذارش لرینی باش دونه دن اوقومق قابل دکدر؟
 اوقدر دریندر.

غریب دکیدر که شیخک تعیدلری حسن و عشقندن زیاده غزلیاتنده مینولدر.

مرحومده بزاستانبوللیلری داهازیاده الذاذ ایده جک برمناسبت، برهمشهریلک بولماسی، دیواننده صرف استانبول شیوه سنجه کزیده، تربیه کورمش بر عائله طرز بیانته تصادف ایدیلمه سندنذر. اسلاف شعرا ایچنده ندیمدن [۱] باشقا غالب کبی استانبولده طوغمش نادر کورولور. نفی ارضرومده کائن «پاسین» قریه‌لی، نابی اورفه‌لی، فضولی حله‌لی اولدقلرندن میدر نه در؟ بونلرک اسلوبنده بزم ایچون خفی بر باشقالق، بر یابانچیلق محسوسدر. معاصرین برطرف، شعرای سالفه ایچنده نظمی محصور بر دائره دن قورناروب او قودقلری، ازبرله دکری وادیده دکل دوشوندکری، طویدقلری طرزده فکرلرینی نظمه مقتدر اولان آنجاق فضولی، نفی، ندیم کبی برقاج شاعر بولایلیرز. بونلرک بریده غالب مرحومدر. بونلرده مقلد لکدن قورتولاماشلرایسه ده بوتقلید بر درجه یه قدر روحلرینی مضمحل، حسلرینی ابطال ایله یه مه مشدر. دوشونه رک، طویه رق احوال روحیه لرینک کاه شدته، کاه شوخلغه، کاه خیال برورلکنه ترجان اوله رق ابداع فکر و ادایه موفق اولمشلردر.

غالبک غزلیاتی دکلسه ده حسن و عشق عمومیتی اعتباریله برائر ابداعدر. حقیقهٔ بوکنجینه ابداعی او آچش و او توکتمشدر. حسن و عشق، سراپا بر استعارهٔ تمثیلیه در.

حسن و عشق

«خی محبت، قیله سنه منسوب بر قیز ایله برارکک چو جوق (حسن) ایله (عشق)، «ملاجنون» نام معلمدن «مکتب ادب» ده تحصیل ایدرلر. آرا صیرا «نزهتگاه معنی» مسیره سنده «حوض فیض» جوارنده اوینارلر. مسیره نک مهمانداری «سخن» اسمنده کی پیرجوان ضمیر، عشقه مشفق بر خامیدر. «حیرت» یاخود حسرت که بر شخص لبمدر، حسن ایله عشق کوروشمکدن منع ایدر. «سخن» عشقه:

[۱] ندیمکده استانبولی اولدیغنه دائر برصراحت کوره مدکسه ده سلطان ابراهیم دورنده قاضیمکر بولان مصطفی افندیکنک طورونی اولسته و طرز بیانته نظراً استانبولده طوغدینی مجزومدر.

سن نامه یاز ایلم بن ایصال

دیر . « حسن » ده نصیحت ویرن دایه سی « عصمت » در . عشقن حنه
و حسدن عشقه او کوزل و تصوفی مکتوبلر نعاطی اولنور . عشقی مانع ملاقات
اولان « حیرت » اسمنده کی شریر ایله مبارزه نیتندن « سخن » فراغت ایتدیرر .
دایه « عصمت » ده ، حسنه « اسرار عشق فاش ایتمک انجایی رسوالقدر .
بو رذالتی عشقده معذور کورمز . سن قیزسک . صبور اول . وقور اول . «
نصیحتی و برینجه « حسن » زهر آغلایه رق و آبی آبی کوله رک :

می بونه مندر الله الله

هم آتیه بان، هم ایجه ابواه

شکایتیه یانه یانه سکوت مجبور اولور . سخن ، حسنه ، بریشانلقی عشقه حکایه
ایدر . کنج تاوهاته باشلار :

کلسونمی او آهله بیانه ،

برنبده سی صیفماز آسمانه

حسنت دایه سی عصمت کی عشقده بر لالاسی واردر : غیرت . عشقی
تربیه ایدن غیرتدر . بولالا :

ایتمدی او شمع سینه سوزی

بزم ملک حرم فروزی

چون طفل شرر اودلفکاری

بسلاردی که یاقه هر دیاری .

نهایت غیرتک تدبیریه هر چه باد آباد حیرتک التدن حسنی آملق اوزره عشق
لالاسیله برلکده ترک دیار ایدرلرکن ، بنی محبت قیله سنک سادانی بونلرله استرا
ایدر : « بویله قولای واصل جانان اولمق قابل دکدر . آنجق قیله مزدن « قیس » ک
تحمل ایله دیکی بلالری کچیرمک کرکدر . اساساً « دیار قلب » « واریمه نجه » یار
جان « « وصول محالدر . بورایده مومدن بر کی اوستده « دریای آتس »
مرور ایدیلرک و بیک باشلی منقش اذرهارله تصادف اولنورق « خرابه غم » ک
اورته سنده « سرای ماتم » بولنک باشنده هر قیل بر ییلان اولان بر جادوتک

ساکن اولدینی بر سحرادن دیولر ، بریلر ، جنلر ، آرسلانلر ، قاپلانلر آراسندن
 کچیلرک واصل اولمق قایل ... ،
 عشقده بو بلالره قائل .
 غیرت ایله یوله روان اولورلر وهمان ایلمک مرحلهده درین بر قویوبه دوشرلر .
 بر قویوکه :

مهر ، آتسه کند ماه وصالی
 بوق قمرینی بولمق احتمالی
 قویونک صاحبی دیوک سپاهی بو ایکی همراهک اللربنی آیاقلربنی باغلارلر ،
 سمیرتوب ییمک ایچون حبس ایدرلر . عشق بو اذالره قارشى ، دیوه ، متجلدانه :

قورقوتغنه دوشمه بی محلدیر
 وصلت دیدیکم بزم اجلدیر
 کیتمز بو هوا دماغمزدن
 بو دود چیقماز اوجاغمزدن
 غم مشعلیدر بو سونک اولماز
 جان ویرمک اولورده دونک اولماز

فورانيله اولومه حاضر اولدینی سوبلر . بو صیراده بر قوش شکلنده « سخن »
 یتیشر وارا نه ابتدکی براب ایله قویودن قورتولورلر .
 شیمدی بو ایکی رفیق « خرابه غم » ده درلر . قیش ، قار و صوغوقدن :
 بخیسته اولونجه چشم کرمان
 کوزلکه آراددی مرکی مردان

بو خرابه نك بايقوشی جادو ، عشقه عاشق اولور . دنیایی کندیسنه مسخر
 ایدم جکفی وعد ایدر [۱] . عشق التفات ایتمه نجه ، بی چاره بی چارمیخه کره ؛ عشق
 مصلوب ایکن دائما حسنی دوشونور . واونک هنوز بریامنه عدم نائلیتنی یارجانک
 بی وفاقنه ویررکن ، بووقاسزلفی ده سودیکنه بک یاقیشدیرر .

جانان طوقالم که بی وفادر .
 هم عادتیدر و هم سزادر .

[۱] فائوسته یاقین واوندن درین وفتیس بر موضوع

ماشفده غم و بلا کرکدر

دلدار ایسه بی وفا کرکدر

تسلیمی کوز یاشلریله تریطیب ایدر . بوانشاده سخن کلوب جادونک سحرینی
ایحا ایله کندیمی قورتاردینی زمان ، انشاد ایله دیککی ، ینه :
بارک بزه بر سلاهی بوقی ؟

طریدی سیدر . سخن جادویی اولدورور واکا حسنک کوندردیکی ایکی هدیه بی
تودیع ایدر . بونک بری سایه شفق رنگنده ... موت احمر کیزله ن برقیلیجدر .
بو قیلیجک نه درجه سرتیز ، نه درجه خون ریز اولدینی اسندن ا کلاشیلیر : قیلیجک
آدی « تیغ آه » در . دیگر هدیه ایسه « سرتا قدم بهار کلپوش » « سوکلون کبی
برسمند کلکون » در . حسن قیلیجی قوشانیر ، آته بینر ، کیدرلر کیدرلر ، کیجه
کوندوز دایما کیدرلر . عشق بر زمان کلیر بو سرسریلکدن اوصانیر ، خوف جان
دوشر . فقط غیرنک :

مجران کبی موت عمره سورم

الله نه وبررکه قول کونورم

نصیحی قوت قلب اولور . بوندن سوکرا عشق بولنده او قدر دیولر ، جنلر
اولدوردی که :

دوندوردی زمینی آسمانه

اؤدرلری رنگ کهکشانه

آرتق خرابه غم کیلیمش ، دریای آتله سرای ماتم جلهلری قالمشدی . عشقک
پیندیک آت دریای آتشک اوستندن عنقا کبی سوزولوب کجیدی . بودریانک قارش
کناری ساحل چین ایدی . بوراسنک :

بر رتبه هوایی صاف و دلجو

بلبلری غنچه کبی خوشبو

ایدی . بودفهده « سخن » طوطی شکلنده رونما اولور و عشقه دیرکه : « چین
حکمدارینک « هشریا » نامنده بر دختری واردر . هرزمان بو باغه کلیر کزینیر .
یازقدر سکا که آنی ناچار سوء جکسین » . طوطینک کهاتی ظهوره کلیر . عشق
هشریایی سوء . بزم عشرت قورولور .

یا قوت کبی شراب انکور
الماس کبی پیاله نور

دور ایدر کن هسربا عشقی سرخوش ایدرک الندن تیغ آهی آلیر، قاجار .
ایسته اوزمان :

نه تاب سفر نه تاب غربت
قالدی او بلاده عشق و غیرت

آرتق :

آغازه نتیجه ویردی انجام
اولدی کیجه‌نک صبا سی ایشام

بوصیراده برسوکلون کلوب بوقیزک حسن اولما یوب حکمدار چینک کریمه سی
اولدینی و یارین تکرار عودت ایدرک کندیلرینی قلعه ذات‌الصوره کوتورمک
ایسته‌جکفی خبر ویرر . هسربا تکرار کلیر ، عشقی آلیر ، غیرتک ممانعتنه رغماً
اونی قلعه ذات‌الصوره کوتورور . بونلر کیرنجه قلعه‌نک قبولری قاپانیر . ایچروده
محبوس قالیرلر . قلعه‌نک دیوارلری کاملاً منقش در .

ایتمش بونقوشه اول ستم خو
مزکان بری بی خامه مو

ینه غیرتک توصیه‌سیله آتیه ینه‌رک اورادن فراره موفق اولور . فقط بوتون
وقتیله معروض اولدینی امتحانلری تکرار کچیرر . قویولره دوشر ، غوللره اسیر
اولور ، دریای آتشدن ینه مرور ایدر . النده تیغ آهی اولمادیغندن خیلی مشقت
چکر . جناب‌حقه :

دردمله دوا ی ابله همرنک
ناله‌مله ترانهم ایت هم آهنک

طرزنده نیاز ایدر . بو سفرده بلبل قیافتنده کلن سختک نصیحتیه قلعه‌ده کی بر
خزینته بی ایچنده کی حکمدار چینک دختریه برابر یاقار ، اورادن‌ده قورتولور
ایسه‌ده ینه بر جوق بلالر کچیرر ، و اوقدر ضعیفلارکه بر کولکه کبی آتشدن دوشر
وییاده اوله‌رق شد رحله مجبور اولور .

اول ضعفله خسته‌حال و مدهوش
عزرائیل ابله تی هم آغوش

ایلروله مکده ناچار قالیر . بر لطیف صباح سخن تکرار بر پیر طیب قیافتده
عشق قارشوسنه چیقار . دیرکه : « بن طیب روز کارم . سنی نداوی ایتک
ایچون کلدیم . بنمله کلیرسهک سنی « دریای قلب » . کوتورهیم . حالی « شهریار
قلب » . حکایه ایدیم . شهریار قلب ، سلطان حسن سنک ضعفکی طویدی . بن
سکا کوندردی . »

عشق بو طاتلی سوزلری ایشیدینجه اولدی وینه دیریلدی . غیرتی اوراده براقدی ،
پیر طیب ایله :

بیک شوق ایله قبلدی عزم درگاه
اول شوق که هیچ بیانه صیماز
بر خنده سی آسمانه صیماز

حصار قلبه کلدیلر . بر حصارکه :

کوزلر قاما شیر نماهشندن
سوزلر توکه نیر ستایشندن

نهایت « شهر قلب » . کیردیلر و :

عشق اولدی بو شهری کوردی مدحوش
محو اولدی نه ناطق و نه خاموش !

شهره داخل اولنجه عشق اطرافنی « جند انوار » آلدی . « حنک اقامتگاه
واصل اولدیلر . آرتق بوراده اسرار خفیه تظاهر ایتدی . بر پرده آجیلدی .
حیرت ، غیرت ، عصمت ، هبسی کورونوویردیلر . بنی محبت ، تزهنگاه معنی ،
خرابه غم ، دریای آتش سرائری بوتون بو مراحل و مسائل امتحان تظاهر
ایله دی . بو جریده جفاده بر لوحه صفا طرزنده نهایت بولدی .

سانییورم که کائناتده بک سیرهک آسن بر فغنه زدها واردر . بو ریح قدسی
بعضاً شیرازده هبوب ایدر ، کلکشت مصلانک بوتون رواج عرفانیله حافظک
قلبی مشکبار ایلهر ؛ بعضاً صیجاق جوللره اوغزار ، فرزدقک روح یابسی قطرات
بهار ایله ترطیب ایدر ؛ و بعضاً خلیجک فوقنده اوچهرق سودلیجهنک چین پیرا بر
طرحنده اوچان رنگا رنگ بر کلکی قوغالایان کوجوک اسمدک کوزلرینی اویر ،
جهانی اوکا مادام الحیات بر جنان حسن عشق ، برارم لون وطن شکلنده کوستر .

بو قفحه بر در ، بو دها بر در . یالکز آبری آبری دماغلرده تجلی ایله ر .

مرحومك ایران شعرا سندن اك زیاده شوكتی تقدیر ایله دیکی :

آچیلوب رنك خیال شوكت

نقش بار بكنه و برمش صورت

متوینسندن، وینه اونی تقلید ایتدیکی:

وسيله خدمت خنكار عشق‌در غالب

لباس قمر مژه ، طور شوكتانه مژه

بیتندن آگلا شیلیر. اسرار دده تذکره سنده مذکور اولدینی وجهله غالبك فارسى

غزل لرینك اکثریسی یا کلیمه، یا صائبه [۱] ویا شوكتنه نظیره در. بالخاصه ایرانه قدر

اختیار سیاحت ایله بن «ذهنی دده»، طرفندن برنسخه سی ایلك دفعه استانبوله کتیریلوب

پای تخته ده بك آرزمانده نسخه لری تکثیر ایدیلن «صائب دیوانی»، او وقت بك

اوقونور و تقدیر ایدیلردی .

حضرت غالب ایچون بو تقلید برقیصه دکلدرد. فقی ده عرفی و فیضی ، نابی ده

طالب و کلیم مقلدی ایدیلر . بر زمان ایران شعرا سی تتبع بر هوس ، بر تصلف

حکمنه کیرمشدی . قفسنه حرمتی اولان بر صاحب قلم حافظی ، فردوسی بی

اوقومه جق ایدی . بو، بر بارجه، آوروپا ادبائینك اسکی یونان شعرا سی تدقیق ایتمه لرینه

بکزمه . بوتایل ده اولا فارسینك آهنگ ظریفندن، ثانیاً ایران شاعر لرینك رندانه

بر فلسفه ایله سربست اداره کلام ایله مه لرندن ایلری کلیوردی . دائماً حرب و ضرب

ایله عمر سورهن، متمادیاً ضبط و ربط آلتنده کی عسکری بر ملتك دنیا ایله استهزا

ایدن فکر لر ایرادینی عیطلری نه اولنره ایجه آلدیرمش ونه بك یاقیشدیر مشدر .

جناب شیخك آثارندن سینه چاكد «جزیره مشوی»، سنه تحریر بو یوردینی

شرح ایله کوسج دده نك «صحبة الصافیة»، سنه علاوه ایله دیکی عربجه شرحك

تدقیقی اربابنه ترك ایدرم .

غالبا رومده بر کنجه ایریشمش غالب

کوندیریر گاه بخارایه، کمی آمله قرض

بوراده بخارا شوکته و آمل صائبه ، مسقط رأسلری اعتباریله ، اعمار .

هر بیت من برابر دیوان صائب است

[۱]

از بسکه اهل حال مکرر نوشته اند

غالب